INSTITUTUL ROMÂN PENTRU EVALUARE ŞI STRATEGIE

Anul politic 2012

Predicții ale opiniei publice. Un sondaj IRES

VASILE DÂNCU

REALIZAT CU SPRIJINUL
ASOCIAȚIA ROMÂNĂ PENTRU EVALUARE ŞI STRATEGIE

Anul politic 2012

Predicții ale opiniei publice. Un sondaj IRES

Un comentariu de Vasile Dâncu

Prognozele experților sau predicțiile opiniei publice?

Expertologia a devenit una dintre cele mai noi religii. În toate domeniile, experții fac analize, predicții și dau sfaturi. De la modă la cosmetică, de la viața economică la viața de cuplu. Marile agenții de rating economic sau politic și laureații premiului Nobel nu au prevăzut criza mondială, dar pentru asta nu au renunțat să apară peste tot și să dea sfaturi.

Fondul Monetar Internațional a explicat printr-un raport de evaluare extern că economiștii săi nu și-au dat seama de riscurile care au condus la criza financiară globală din cauza admirației naive pentru reglementarea limitată a piețelor financiare din SUA și Marea Britanie și din cauza mentalității de turmă.

După ce, undeva la sfârșitul anului 2008, FMI declara că "SUA a evitat aterizarea dură" și că "veștile proaste au trecut", iar peste doar un an ne-a explicat în mod penibil că, din păcate, FMI a pus accent în mod eronat pe urgența rezolvării dezechilibrelor de cont curent la nivel mondial, dar nu a investigat modul în care aceste dezechilibre erau legate de riscurile sistematice din cadrul sistemelor financiare. Cu toate aceastea nu și-a pierdut deloc rolul de mare planificator și strateg mondial împotriva unei crize pe care nu a prevăzut-o și probabil nici nu o înțelege. În urma unor prognoze optimiste ale agențiilor de rating sau chiar a Consiliului Europei din primăvara lui 2008 tot mai mulți specialiști au început să conteste capacitatea economiei ca știință, dar mai ales a economiștilor ca experți în previziunea crizelor și chiar a managementului economic eficient.

În general, majoritatea celor care fac predicții în spațiul public, experți sau simpli comentatori, nu se bazează pe vreo formă de validare a cunoștințelor lor

sau pe vreo metodă de cercetare sau observație sistematică. Cu expertiza din politică este și mai complicat. Aici, de regulă, foarte rar sunt întrebați experți din exterior, iar cel mai adesea prognozele le fac actorii politici. Ei spun ce se va întâmpla cu dorința ca acest lucru să se întâmple ca și profeție care se autorealizează. Ideea că un sondaj de opinie sau o proiecție poate produce efectul respectiv pentru că oamenii caută să se alinieze tendinței dominante este mistic acceptată, dar asta nu se produce decât într-o mică măsură, nesemnificativă am putea spune.

Dacă cineva produce o proiecție defavorabilă pentru un candidat sau partid, atunci propagandiștii și liderii acelei grupări se mobilizează imediat și caută să deschidă o polemică ce va desființa si decredibiliza respectivul studiu, dar fără să se bazeze pe argumentele de cercetare.

Comentatorii politici sunt, în multe situații, afectați de diferite forme de partizanate politice. De aceea, cercetătorii sau cadrele didactice de la facultățile de sociologie sau politologie sunt arareori prezenți acolo unde se comentează politica. Iar atunci când sunt invitați, sunt prea conceptuali, nu se adaptează stilului de televiziune sau nu acceptă să comenteze chestiuni de o factualitate revoltătoare.

Dar “expertiza” omului de pe stradă are vreo valoare?

Una dintre condițiile ideale de funcționare pentru democrație ar fi să existe un nivel mediu de informare și cunoaștere, iar potenţialii electori să fie un public informat şi atent. Dar cum acest lucru este tot mai greu de susținut, chiar și ca utopie, putem constata că procesul electoral nu este viciat total de către cei care nu sunt chiar experți, ba chiar din contră. Sociologii observă că suma deciziilor de vot exprimate poate reprezenta, pentru ansamblul procesului electoral, un rezultat mai stabil şi aparent mai „raţional” decât deciziile de vot individuale luate separat, atât timp cât se presupune că erorile conţinute de acestea sunt aleatorii.

Dacă în teorie este adevărat, apar însă erori majore dacă judecățile oamenilor sunt afectate de un nivel mare de ignoranță, dacă media se poziționează propagandistic pe anumite teme și dacă apare un mare dezechilibru în sprijinirea candidaților sau partidelor.

Așa-numitele *euristici* sunt tipare de gândire și decizie pe care indivizii le folosesc pentru a simplifica realitatea, sunt scheme și mecanisme cognitive activate aproape în mod automat, fără intenții conștiente și se aplică atât proceselor de evaluare a informațiilor analizate, cât și celor de decizie.

Opinia publică nu este un expert, dar am observat că agregarea unor opinii individuale poate să producă un efect de prospectivă mai consistent decât opiniile unor experți, chiar dacă nu putem face nici din asta o regulă.

Am realizat la începutul lui decembrie un studiu de opinie pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 1375 de indivizi de 18 ani și peste.

Metodologia cercetării

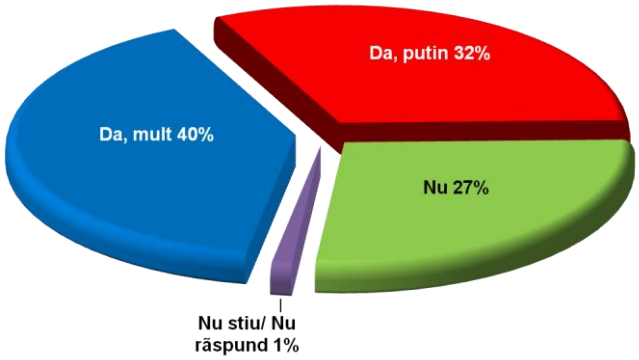
Volumul eșantionului:	1.375 indivizi de 18 ani și peste
Tipul eșantionului:	Multi-stratificat, probabilist
Reprezentativitate:	Eroare maximă tolerată ± 2.69 %
Metoda:	CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing)
Perioadă de desfășurare:	7-8 decembrie 2011
Beneficiar:	ARES – Asociația Română pentru Evaluare și Strategie

L-am programat la începutul lui decembrie pentru ca percepția viitorului să nu fie virusată de un *optimism de sărbători* care în multe situații influențează aplicarea unor scale de evaluare.

Cultura politică, informare și interes pentru politică?

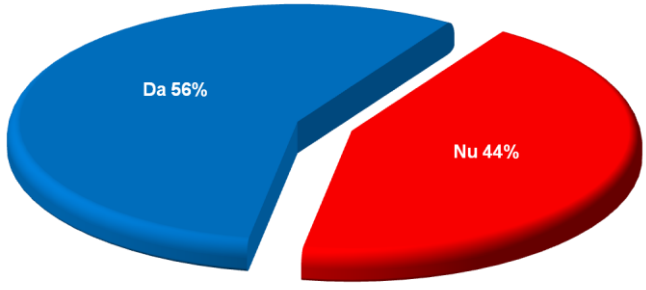
Cercetarea culturii politice și civice sau a strategiilor de informare pe care oamenii le pun în practică este un domeniu complex al sociologiei politice. Noi nu am încercat să facem aceasta; prin acest proiect am vrut doar să realizăm niște mici puncții illustrative pentru nivelul la care au ajuns subiecții noștri.

Pe dumneavoastrã vã interesează ceea ce se întâmplã în politica românească?

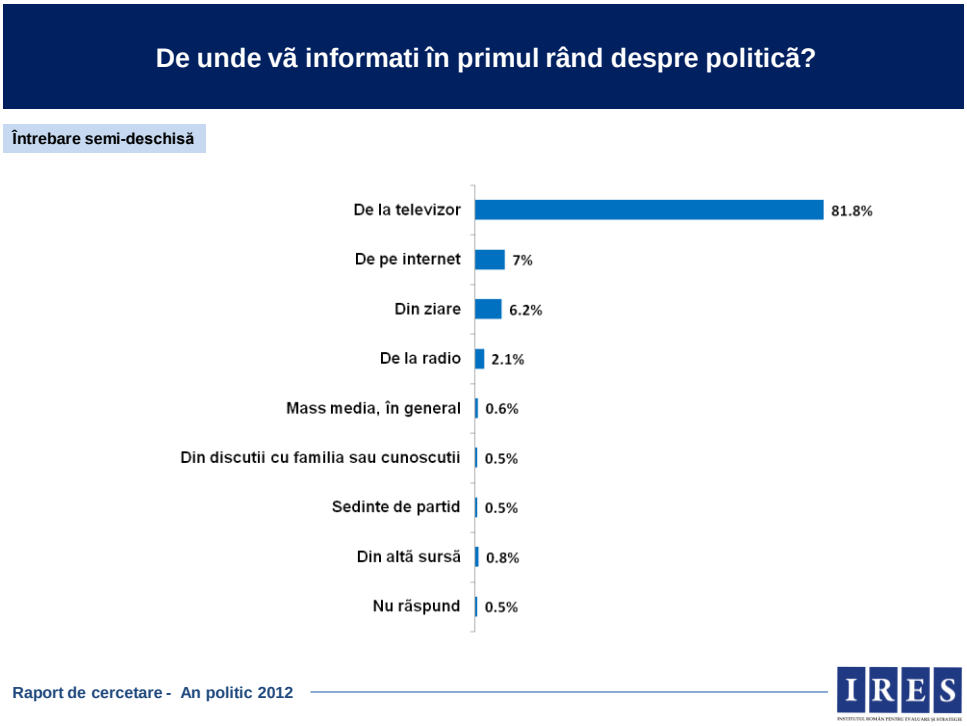

Interesul declarat pentru politică este destul de mare, din păcate acest interes declarat nu se materializează și într-un comportament de căutare a informațiilor complexe, iar rezultatele unor testări sunt nesatisfăcătoare.

Vã considerati un om informat în ceea ce priveste politica?

O proporție și mai mare de indivizi se consideră informați în treburile politice, sentimentul acesta fiind destul de prezent mai ales în cazul celor cu studii medii și studii superioare și mai ales a celor care locuiesc în mediul urban.

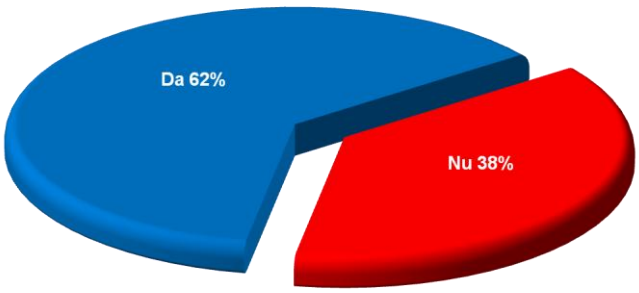

Berlusconi îi spunea în 1993, când încă televiziunea nu invadase politica, unui colaborator: ”Nu înțelegi? Dacă ceva nu apare la televizor, înseamnă că nu există”, iar era politicii televizate este și la noi într-un fel de apogeu după acumulările din ultimii zece ani.

Televizorul este sursa cea mai importantă dintre cele recunoscute. Pe zi ce trece televiziunea își elimină toți concurenții în ceea ce privește sursa de informare pentru politică, dar nu numai. Interesant este faptul că dintre cei 56% dintre românii care s-au declarat ca fiind oameni informați în ceea ce privește treburile politice, doar jumătate dintre ei (adică 56,7%) se consideră și interesați de acest fenomen. Semnificația este următoarea: televiziunea îți dă senzația informării în orice domeniu, fără a urmări sistematic, fără un interes determinat. Este vorba de o ”senzație” de informare, de impresia de transparență a lucrurilor pe care ți-o poate da modul superficial în care televiziunea tratează de cele mai multe ori și fenomenul politic. Am întrebat subiecții dacă au văzut rezultatele unor sondaje de opinie pe parcursul lui 2011 și am descoperit că vizionarea unor sondaje dă un sentiment mai pregnant al informării, dar cei care au urmărit sondaje de opinie nu sunt mai informați și nici nu se comportă mult diferit față de media eșantionului. Dacă privim pe regiuni istorice, vom observa că

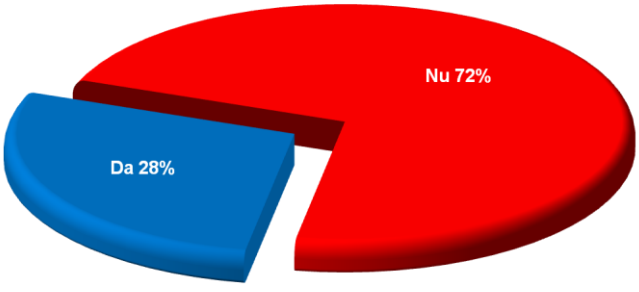
sentimentul că sunt oameni informați este mai puternic în zona de Sud+București+Dobrogea, apoi în Moldova și mai slab în Transilvania și Banat.

Ati urmãrit sondaje de opinie în ultimii ani?

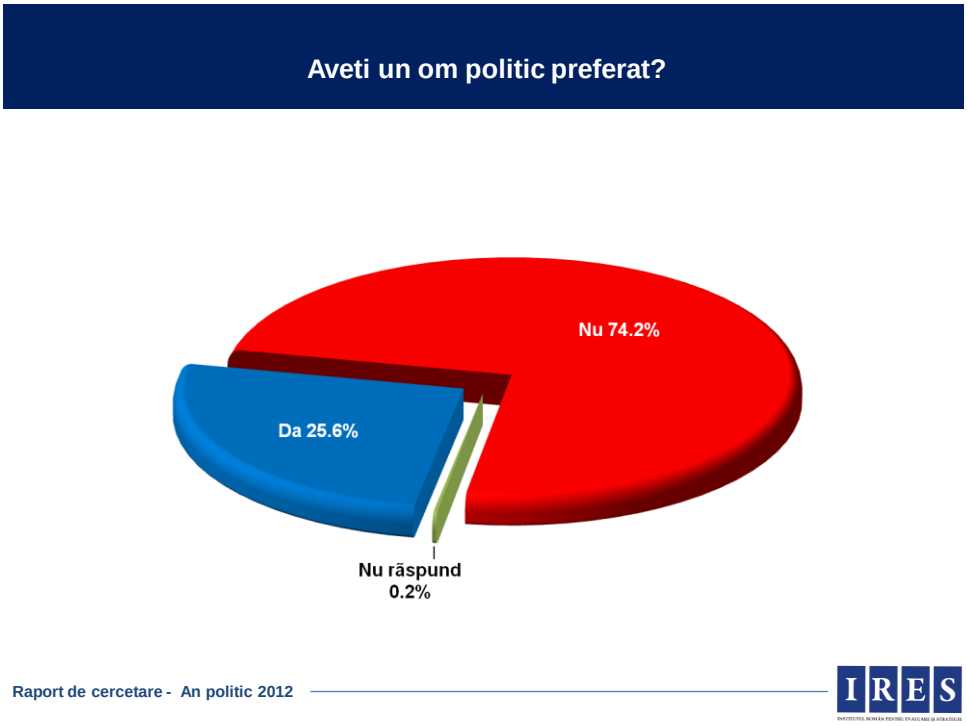

E adevărat, cei care au urmărit sondaje de opinie cred mai accentuat că partidele din opoziție vor crește în procente în 2012, pe când cei care nu urmăresc sondaje au mai accentuat sentimentul stagnării, stabilității și sunt mai puțini cei care cred că PDL va pierde procente importante in 2012.

Aveti un partid politic preferat?

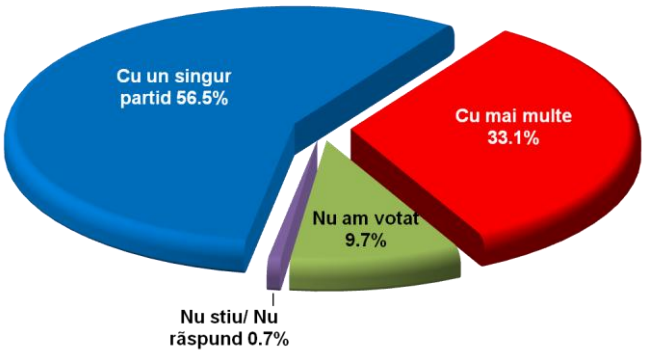

Dincolo de strategiile de informare, atașamentul față de actorii politici (personalități și partide) este foarte slab. Doar 28% dintre români declară că au un partid preferat, lucru care accentuează și volatilitatea electorală, oamenii schimbând destul de des partidul cu care votează și neexistând, ca și în culturile politice occidentale, candidați ai familiei pe decenii întregi.

Declarațiile privind votul din ultimii zece ani confirmă lipsa de aderență a românilor la partidele politice. Volatilitatea electorală este la fel de mare în rândul celor informați sau neinformați, aproape egală ca intensitate pe regiuni, dar și în rândul diferitelor categorii de formare școlară. Este o dovadă a faptului că românii sunt nemulțumiți și încearcă, testează, mai degrabă, ceea ce se află pe tarabele politicii.

În ultimii 10 ani ati votat cu un singur partid sau cu mai multe?

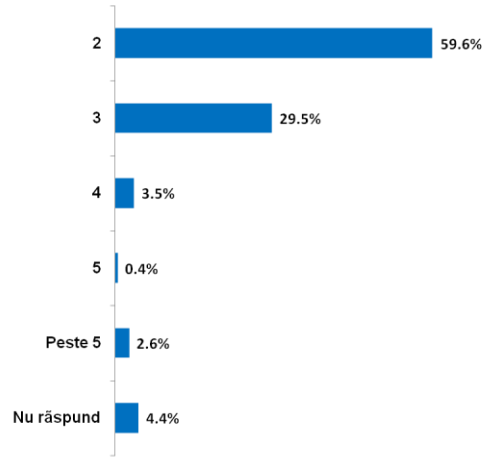

Volatilitatea electorală este destul de mare. Oamenii schimbă partidele politice cu care votează, iar partidele schimbă ușor ideologiile. Distincția stânga-dreapta începe să se relativizeze atâta timp cât coalițiile stânga-dreapta sau trecerile de la stânga la dreapta au fost foarte dese. PDL a trecut pe partea dreaptă a eșichierului politic, USL este o combinație de neoliberalism și socialism, iar UNPR construiește o coaliție de stânga ca partener pentru dreapta aflată la putere.

Cu câte partide ati votat în ultimii 10 ani?

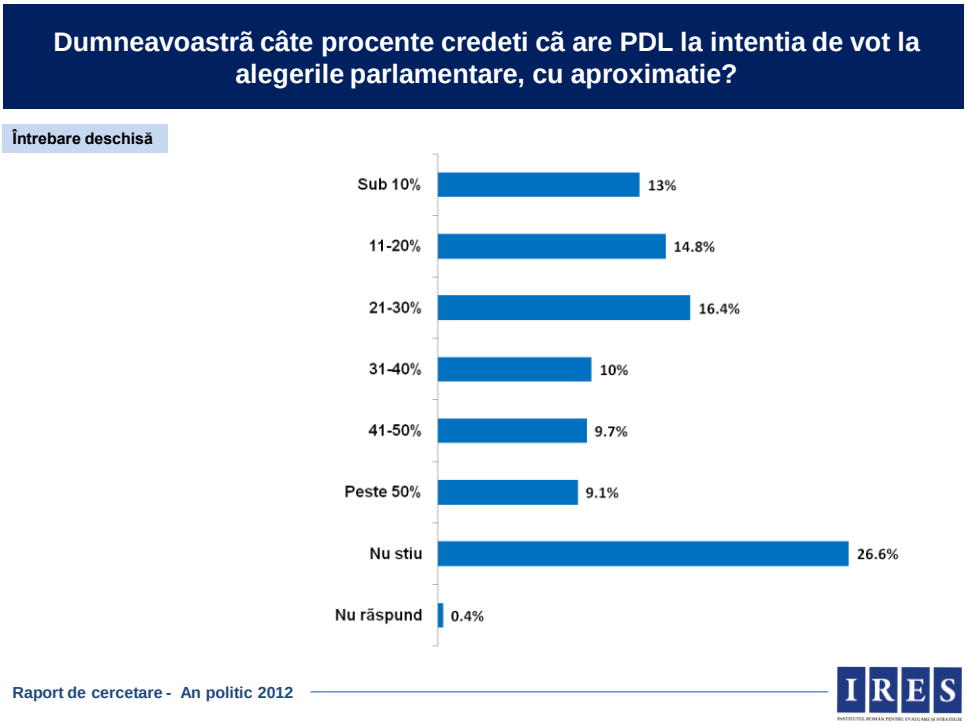
Întrebare filtrată

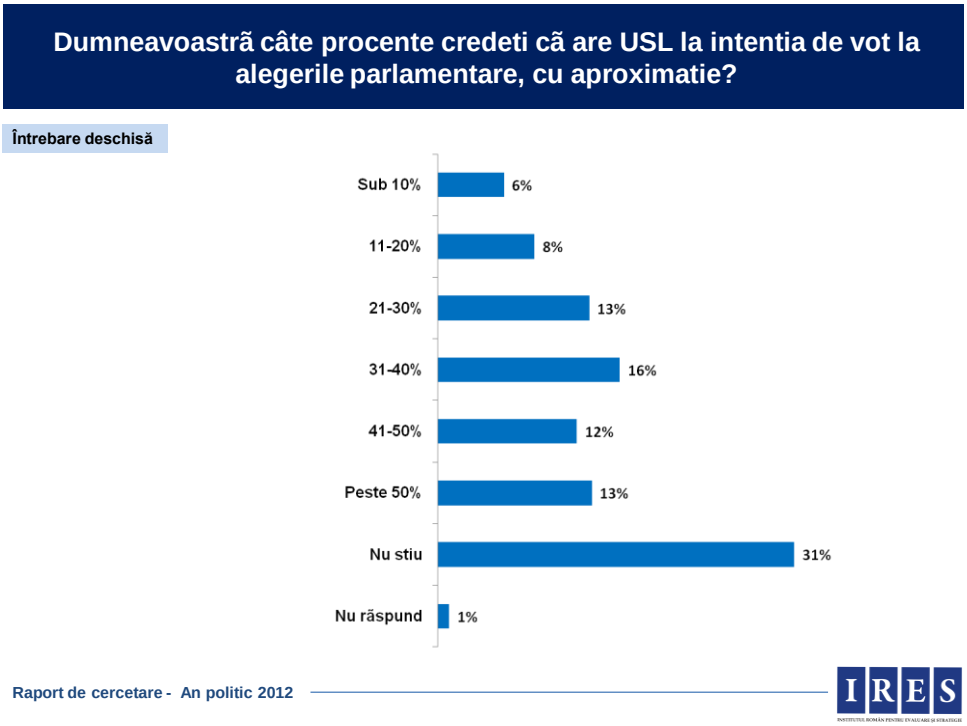
Procent calculat din cei 33.1% care declară că au votat cu mai multe partide în ultimii 10 ani

Ce cred oamenii despre șansele partidelor?

Am căutat să îi întrebăm pe oameni ce cred despre viitorul traseu al partidelor, dar am căutat să vedem și pe ce tip de cunoaștere se bazează raționamentele lor prospective. A fost o surpriză destul de mare să observăm un adevarat **haos al percepției** în ceea ce privește tema ponderii pe care o au partidele conform sondajelor de opinie. Cei mai mulți nu știu, nu au nici o idee (chiar dacă recunosc că au urmărit niște sondaje de opinie), iar o foarte mare parte dintre oameni alocă procente aproape aleator partidelor. Sigur, simpatizanții partidelor tind să aloce procente mai multe și șanse mai mari propriului partid, dar nici măcar aceasta nu este o regulă.

Deși cele două tabere politice, puterea și opoziția, fac un remarcabil efort de comunicare pentru a arăta unde se află USL în raport cu acel 50% +1 de care opoziția are teoretic nevoie, studiul nostru ne arată că acest tip de poziționare nu are relevanță pentru cea mai mare parte dintre alegători. Ne închipuim astfel că și receptarea sondajelor de opinie este viciată, încă nu s-a reușit crearea unei culturi ”statistice” ca viziune cantitativistă asupra unor procese și fenomene sociale.

Din acest punct de vedere întrebarea prospectivă legată de cine va reuși să câștige alegerile viitoare dintre coalția din jurul USL și cea care se profilează în jurul PDL, românii sunt în proporții egale tentați să creadă că va câștiga puterea sau opoziția, undeva în jur de 40%

Cred că va câștiga alegerile USL aproape 70% dintre votanții USL și 20% dintre votanții PDL. Cei mai optimiști sunt votanții PSD, aproape trei pătrimi, pe când peneliștii cred doar în proporție de 66% în victoria USL.

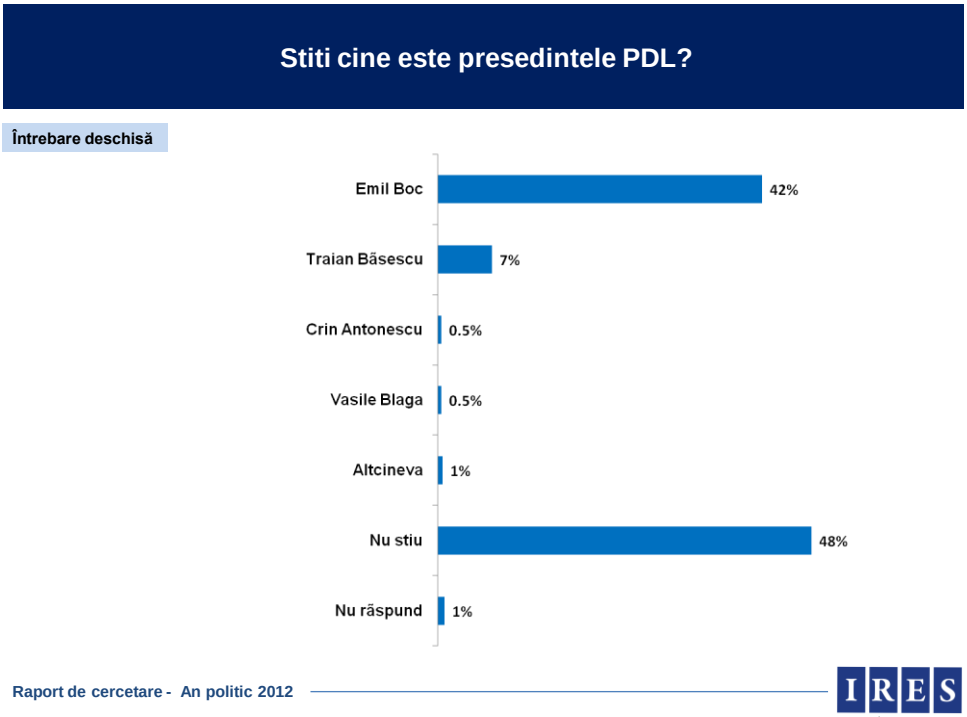
În ceea ce privește șansele coaliției PDL de a forma noul guvern în 2012, pedeliștii încrezători în succes sunt în jur de 80%, iar udemeriștii se împart aproape egal, cu o ușoară preferință spre PDL (41% pentru PDL, 34% USL și

25% nu se pronunță). Votanții UNPR cred, în majoritate, că va câștiga coaliția din jurul PDL, iar votanții lui Dan Diaconescu cred în proporție de 40% în victoria USL, 23% în cea a PDL, iar 9% chiar în victoria... Partidului Poporului.

Aici contează opțiunea politică și intenția de vot, deși oamenii nu se descurcă prea ușor cu procentele. Astfel, majoritatea pesediștilor vor plasa procentele USL în intervalul 40-60% (33% dintre ei sunt siguri de un scor de peste 51 din procente) iar majoritatea votanților PDL vor plasa USL sub 40%, doar 7,5% considerând că USL poate avea peste 40% și 3,2% estimează că USL are peste 50%. Invers, 21% dintre votanții USL cred că PDL are sub 10%, 25% cred că are între 11-20%, iar 15% estimează că PDL are între 21-30% din opțiunile de vot.

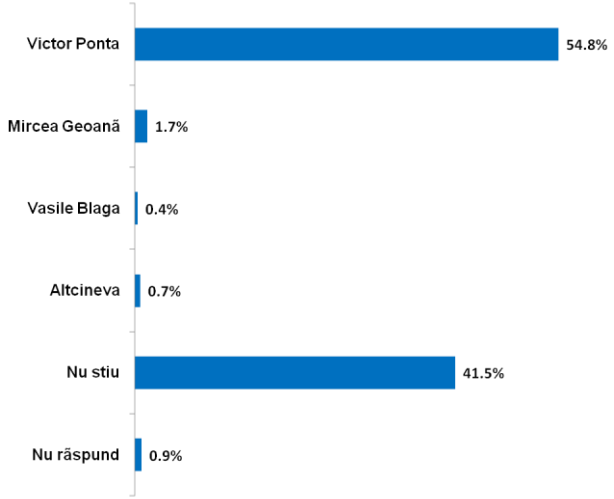
O mare surpriză: nivelul de cunoștinte factuale despre viața politică este foarte scăzut.

Am testat cunoașterea numelui președinților de partide cu o întrebare deschisă, fără a mai avea referiri la politicieni și legătura lor cu partidele în acest sondaj. Deși politicienii principali au o notorietatea destul de mare, cunoștințele despre partide sunt destul de limitate.

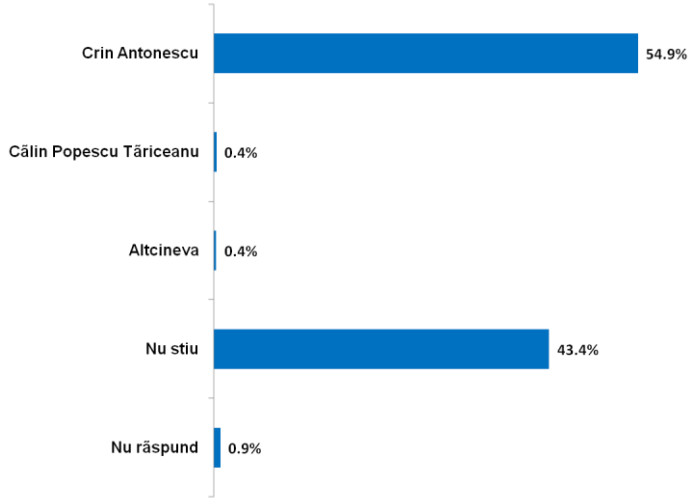
Stiti cine este presedintele PSD?

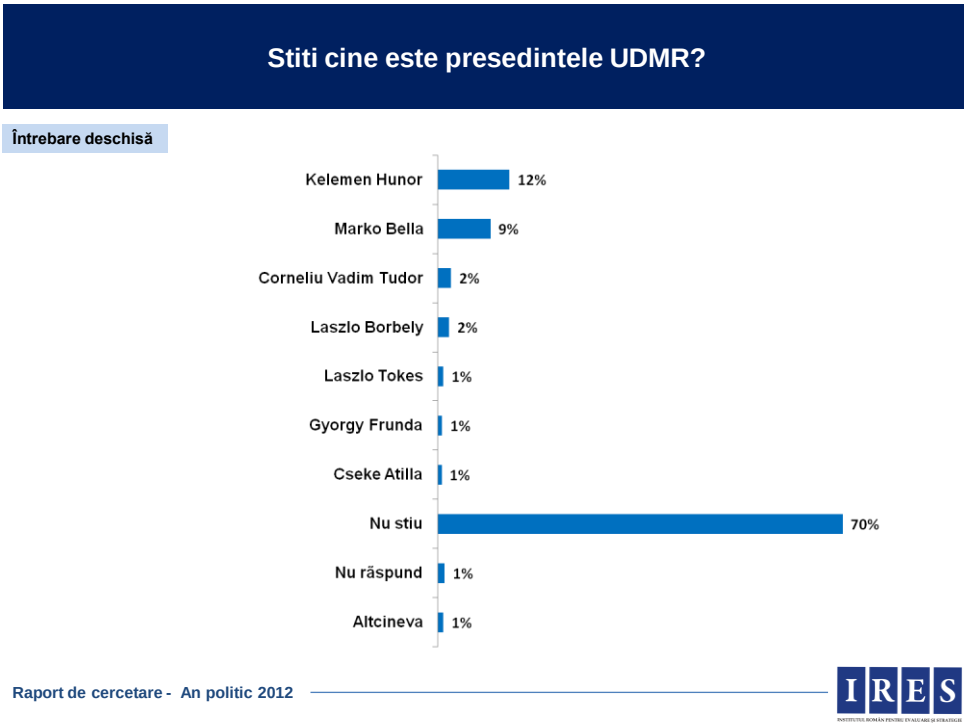
Întrebare deschisă

Stiti cine este presedintele PNL?

Întrebare deschisă

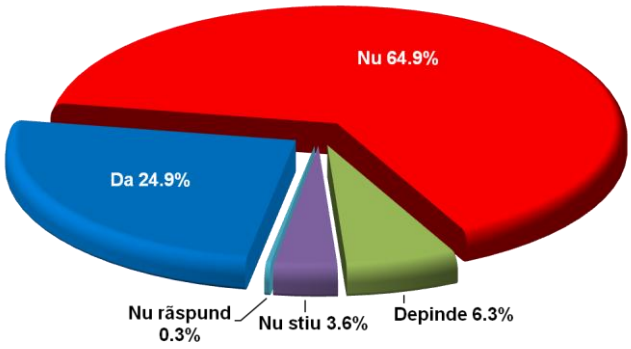

Partide noi?

Opțiunea pentru partide noi este în scădere, deci capacitatea de acceptare este foarte slabă. Dacă anii trecuți erau aproape 40% dintre românii cu drept de vot care declarau că ar vota independenți sau partide noi, acum marja de acceptabilitate s-a restrâns destul de mult.

Cei care pun condiții de acceptare a unui nou partid sunt doar 6,3% din eșantion, deci avem doar o foarte mică parte de electorat care privește cu raționalitate și luciditate ofertele politice ale partidelor noi sau mai vechi.

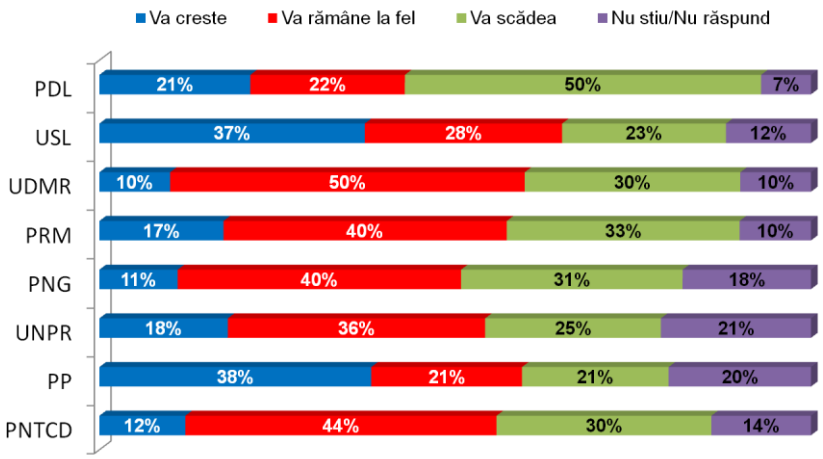
Ati vota cu un partid nou înfiintat?

Ce cred românii despre evoluția partidelor în sondajele de opinie în 2012?

Cu toate că nu știu prea multe despre poziția actuală a partidelor în sondaje, românii manifestă un procent mic de nonrăspunsuri dacă întrebăm cum vor evolua pe parcursul lui 2012. Observăm că USL și Partidul Poporului Dan Diaconescu sunt creditate cu o creștere mai mare decât cu o scădere. 50% dintre români estimează că PDL va scădea în sondaje și doar 21% că el va crește, 22% estimând că PDL va stagna.

Cum credeti cã vor evolua urmãtoarele partide în sondaje: vor creşte, vor rãmâne la fel sau vor scãdea?

PREDICȚIILE OPINIEI PUBLICE PENTRU ANUL POLITIC 2012

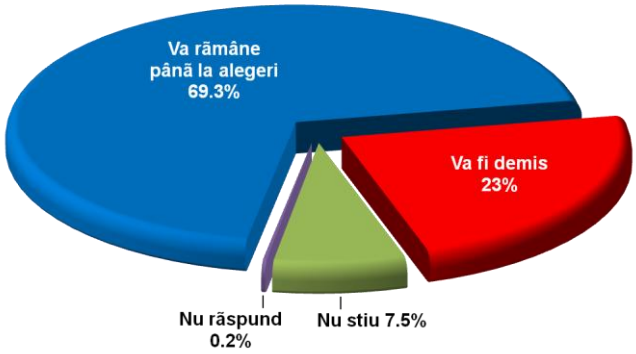
Am verificat în trecut predicțiile oamenilor simpli prin sondaje și am observat că, de multe ori, din agregarea opiniilor rezultă o prognoză mai bună decât a experților. Dacă luăm exemplul încercării de demitere prin referendum a președintelui României din legislatura trecută, majoritatea comentatorilor politici estima că se va reuși, în timp ce în jur de 75% dintre oameni spuneau în sondaje că Traian Basescu nu va fi demis. Atunci, predicția maselor a fost aproape de cifrele obținute la referendum. Despre 2012 nu vom ști dacă opinia publică are dreptate decât în luna decembrie a acestui an. Cred însă, pe baza unor experiențe anterioare, că predicțiile opiniei publice ar putea fi mai bune decât a unui lot de experți pe care l-am putea chestiona la începutul acestui an.

1. Premierul rămâne până la sfârșit?

Subiectul demiterii lui Emil Boc a devenit un leitmotiv al comentatorilor și politicienilor, atat de la putere, cât și din opoziție. Dată ca sigură de mai multe ori, schimbarea lui Emil Boc a funcționat ca o fata morgana pentru opoziție și presă, sau ca o speranță deșartă pentru o parte importantă a opiniei publice.

Românii cred acum că Emil Boc va rămâne premier până la finalul mandatului actualului guvern. Cred asta 74% dintre votanții PDL, 67% din cei ai USL, 72% dintre udemeriști, 71% dintre peremiști și 54% dintre votanții lui Dan Diaconescu.

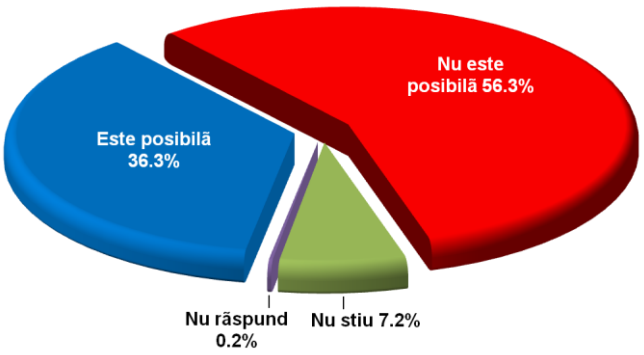
Credeti cã Emil Boc va rãmâne premier pânã la alegeri sau va fi demis de presedintele Bãsescu?

2.Alianța marilor rivali nu este posibilă.

Prezentată ca și un scenariu de rezervă, această variantă a unui guvern PSD - PDL nu pare a fi considerată ca realistă pentru perioada de după alegerile viitoare. Doar 36% cred că este posibilă, 56% considerând-o o variantă improbabilă. Interesant este că votanții USL cred cel mai tare în imposibilitatea ei (68%), în timp ce 37% dintre votanții PDL cred că este posibilă, 45% dintre votanții UDMR o văd ca fiind realistă (42% imposibilă) iar în cazul votanților UNPR 83% cred că se poate realiza.

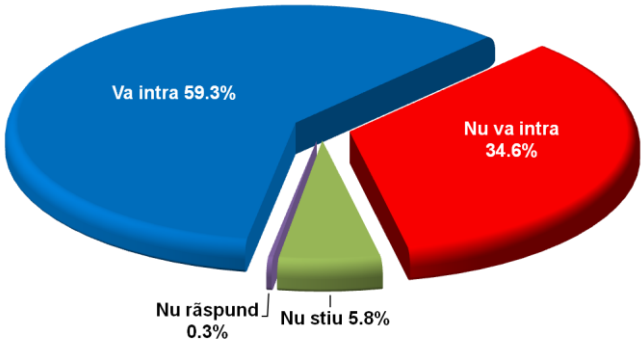
Unii comentatori au vorbit despre o posibilã aliantã PSD cu PDL dupã alegeri. Credeti cã este posibilã?

3. Cum va evolua Dan Diaconescu și partidul lui?

Dan Diaconescu are un potențial remarcabil în intențiile de vot, dar analiștii se întreabă dacă va și putea păstra acest capital politic, mai ales din postura de partid neparlamentar și formațiune politică fără experiența organizării. În plus, oamenii își mai aduc aminte de experiența APR și chiar a PNG-ului lui George Becali. Majoritatea românilor crede că Partidul Poporului va intra în Parlament la alegerile din 2012.

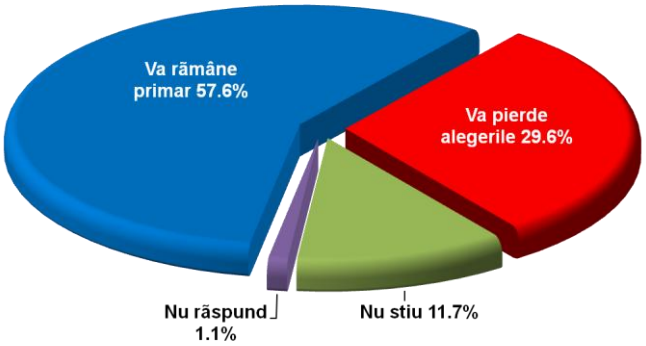
Credeti cã Partidul Poporului Dan Diaconescu (PP-DD) va intra în Parlament?

4. Sorin Oprescu va rămâne primar

Bătălia pentru București va fi câștigată de Sorin Oprescu cred aproape 60% dintre români. Cei mai încrezatori sunt votanții USL (70%), dar se plasează aproape de 60% și votanții PDL, UDMR sau PRM.

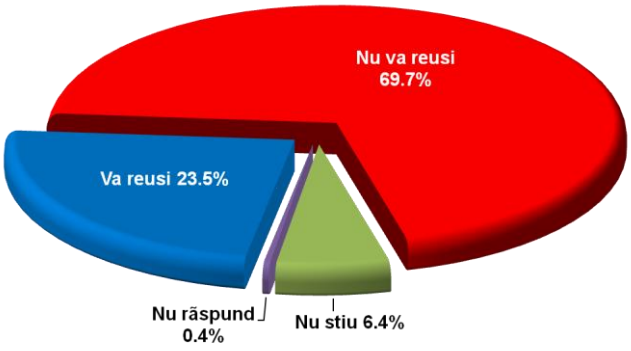
Credeti cã Sorin Oprescu va rãmâne si dupã 2012 primarul general al capitalei sau va pierde alegerile?

5.Subiectul suspendării Președintelui.

Nu știm cât de mult cred politicienii în mod real în acest scenariu, dar opinia publică nu crede în posibilitatea lui, probabil și pentru că acest subiect nu este însoțit de propuneri de alternativă.

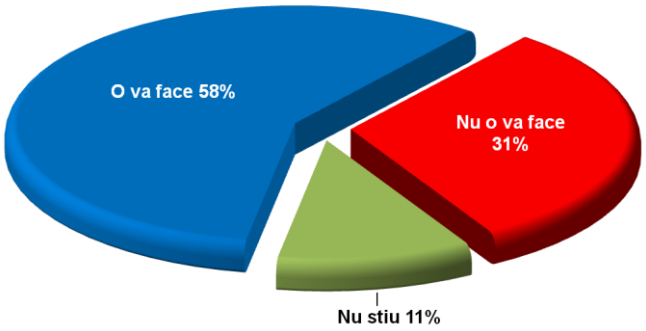
USL pregãteste suspendarea presedintelui. Credeti cã va reusi în 2012?

6. Comasarea alegerilor.

Chiar dacă la lansarea acestui proiect o măsurare a arătat că nu este un subiect care să aibă prea mare susținere în opinia publică, totuși opinia publică crede că procesul comasării se va realiza.

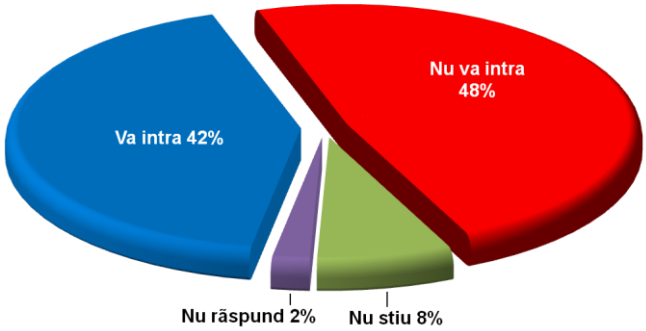
PDL se pregãteste sã ia decizia de a comasa alegerile locale cu cele parlamentare. Credeti cã va face asta?

7. Partidul România Mare – revenire incertă în Parlament.

Predicția privind intrarea PRM n Parlamentul României nu este foarte clară în vreo direcție, chiar dacă eșecul posibil al PRM are vreo 6 procente în plus. Votanții UDMR sunt cei care cred cel mai mult în revenirea PRM, neluând în calcul votanții PRM, evident, apoi cei USL (46%) și doar 27% dintre votanții PDL.

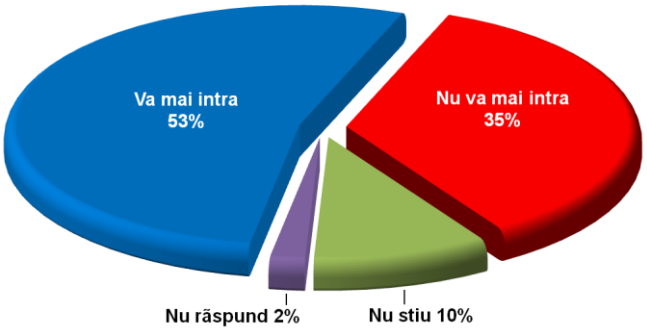
Credeti cã PRM va intra în Parlament în 2012?

8.UDMR – se va descurca și va rămâne în Parlament

UDMR va ramâne în Parlament crede majoritatea populației cu toate că Laszlo Tokes și-a lansat un partid politic. Oamenii cred asta pe baza experienței, dar și a imaginii profesionismului cu care UDMR își gestionează de 20 de ani resursele de vot, prin prezența superioară și direcționarea votului pentru obiectivele proiectului cultural și politic al maghiarimii din România.

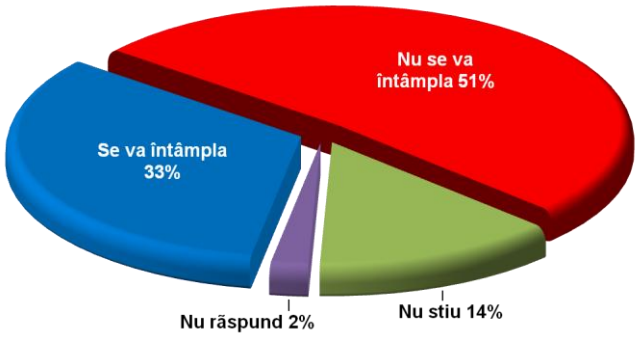
După aparitia partidului lui Laszlo Tokes, credeti cã UDMR va intra în Parlament în 2012?

9.Un PDL verde, violet sau portocaliu?

Alegerile locale parțiale, declarațiile unor strategi, dar și vestimentația unor lideri PDL, au conturat ipoteza că PDL va căuta să renunțe la culoarea portocaliu. Prognoza, fragilă, totuși, este că acest lucru nu se va întâmpla. Majoritatea pedeliștilor (66%) estimează că nu se va întâmpla, la fel și în cazul votanților UDMR.

Se spune cã PDL va renunta la culoarea portocalie anul viitor. Credeti cã acest lucru se va întâmpla?

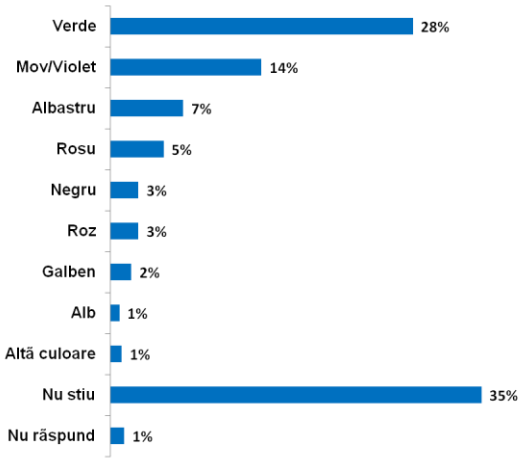

Totuşi, dintre cei 33% dintre români care cred că PDL va schimba culoarea, cei mai mulţi înclină spre verde şi violet.

Ce culoare credeti cã ar putea alege PDL anul viitor?

Întrebare filtrată

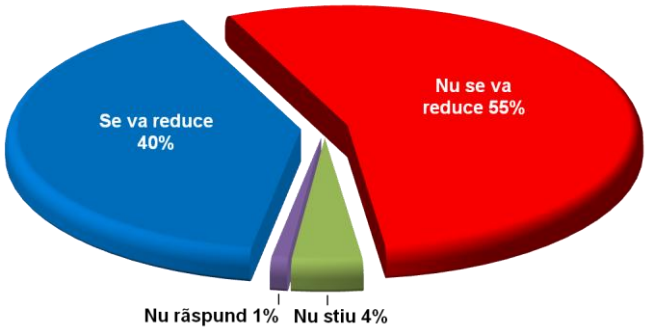
Procent calculat din cei 33% care spun că PDL va renunta la culoarea portocalie

10.Reducerea numărului de parlamentari – o promisiune care nu mai este crezută

Doar 40% dintre români mai cred în această promisiune. Mai cred în acest proiect doar 61% dintre votanții PDL, 36% dintre votanții USL, 52% PRM. Majoritatea românilor, deși a votat la referendum și-a pierdut speranța că politicienii se vor ține de cuvânt.

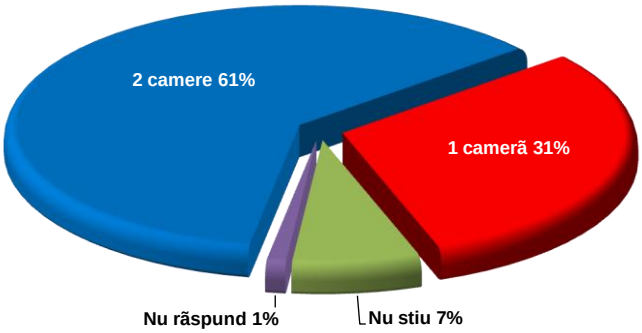
Credeti cã se va reduce numãrul de parlamentari asa cum s-a promis sau nu?

11. Parlamentul bicameral va rămâne cum este.

Cred acest lucru 53% dintre pedeliști, 69% dintre votanții USL, 61% dintre votanții UDMR. Aici prognoza populației este făcută și pe un fond de atitudine, majoritatea românilor fiind împotriva desființării unei camere a Parlamentului.

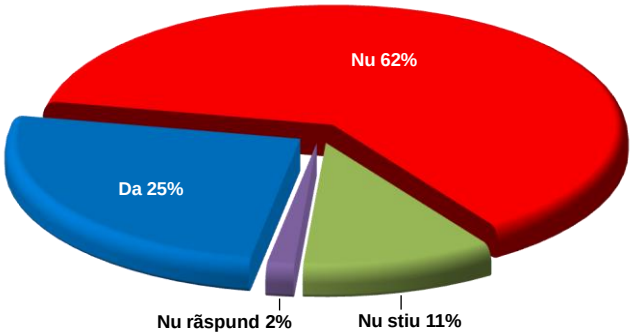
Credeti cã Parlamentul va rãmâne cu douã camere sau se va reduce la una singurã?

12. Împărțirea pe regiuni nu se va face în 2012.

Și aici există reticențe din partea populației de teama de a nu pierde unele funcționalități administrative prin comasarea unor județe, dar prognoza negativă nu se bazează doar pe asta ci și pe percepția conflictului putere opoziție, dar și pe lentoarea cu care actuala putere pune în practică o serie de proiecte administrative. Cel mai optimist în această direcție este electoratul PRM și PDL cu 30% respectiv 27%, dintre votanții USL cred doar 22% că se va realiza acest proiect, iar votanții UDMR cred doar în proporție de 13% în realizarea acestui proiect în 2012.

Credeti cã în 2012 se va face împãrtirea pe regiuni a României?

Concluzii. Cine pariază pe opiniile experților?

Prognozele populației se bazează pe simțul comun și pe o anticipare a viitorului, pornind de la experiența de votanți și de privitori la televizor a spectacolului politic. Dacă am fi interogat un mic grup de experți, lucru pe care presa l-ar putea face cu ușurință, am putea ca la finalul lui 2012 să constatăm că una dintre tabere a avut dreptate. Fără a partaja în totalitate opiniile oamenilor simpli, surprins chiar de nivelul slab de cunoștințe și cultură politică, sunt tentat, ca autor al acestei cercetări, să pariez pe subiecții mei.